

Dále následuje již samotná analýza náboženského vývoje ve dvacátých a třicátých letech 20. století. I ta je členěna přehledně a přináší zajímavé poznatky. Za všechny uvedme alespoň jeden. Autor si všímá vlivu katolicismu v kritickém období konce 30. let, tedy v čase, kdy sílí mimo jiné nacionalistické tendence. Demonstruje to na I. celostátním sjezdu československých katolíků, jenž se konal roku 1935 v Praze. „*Zdali katolictví fakticky sloužilo jako integrující prvek státu, je sporné, zvláště německé a slovenské katolické kruhy si od sjezdu slibovaly spíše podporu své národní věci*“, sděluje Vedral.

V další pasáži autor nabízí jistý sociologický přesah, když zkoumá sociální, národnostní a genderovou sféru náboženství. Naráží přitom na poměrně známý a zajímavý fenomén – ženy obecně věří více než muži a v prvo-republikové Plzni tomu nebylo jinak. Dalším zajímavým zjištěním je pokles organizovaného náboženství v časech první republiky. „*U části Plzeňanů bylo organizované náboženství důležitým prvkem jejich existence, nelze však nevidět oddělování náboženství a religiozity od náboženských institucí. Zbožnost se stávala méně viditelnou a více individuální a soukromou*“. I v tomto případě se jedná o fenomén, který můžeme pozorovat dodnes.

Závěrem se autor věnuje také plzeňské židovské obci nebo vztahu mezi katolickou církví a plzeňskou politickou levicí. Kniha obsahuje i rejstřík náboženských osobností a obrazovou přílohu. Nechybí jí čtivost a srozumitelnost, což je u knihy tohoto zaměření jistě více než vítané. Lze tedy konstatovat, že práce *Kříž a rudý prapor* je zdařilým příspěvkem k náboženským, sociálním a politickým dějinám první republiky, se zvláštním (nikoliv však výlučným!) zřetelem na Plzeň a západočeský region.

Petr Khás

Jan KILIÁN (red.), *Dějiny města Radnic do roku 1850, České Budějovice: Veduta 2020, 295 s.*

Předkládaná publikace navazuje na tradici katedry historie ZČU, která se snaží do svého vědeckého výzkumu začlenit své studenty a cíleně zadává závěrečné studentské práce k prohloubení znalostí o určitém mikroregionu. K dějinám města Radnic, které se nachází v těsné blízkosti Rokycan a Plzně, byla v minulosti vydána obsáhlá a na svou dobu jistě kvalitní práce Josefa Hyláka. S vývojem oboru, novými přístupy a novými prameny bylo i zde na čase pokusit se jeho dílo, když ne zrevidovat, tak minimálně rozšířit o nová badatelská témata.

Na rozdíl od předešlé publikace o Horažďovicích v raném novověku se autoři neomezili pouze na 17. a 18. století, ale zvolili za svůj mezník rok 1850, tedy oficiální konstituování moderních obcí na základě tzv. Stadionova obecního zřízení. Zároveň postihli širokou škálu témat a mnohá další naznačili.

Autorský kolektiv tvoří jak studenti, tak regionální historici a archivi, kteří zde zužitkovali své zkušenosti a výzkum. Tematicky se kniha drží klasického schématu chronologického popisu dějin, přičemž se zaměřuje také na několik průřezových témat. Přestože je časově omezení knihy datováno rokem 1850, těžiště leží ve středověku a raném novověku.

Zhruba třetina kapitol byla napsána studenty, třetina již renomovanými historiky a na třetině se podílel Jan Kilián, který tak opravdu naplnil svou roli vedoucího autorského kolektivu. Nejdříve byla představena dosavadní historiografická základna k dějinám Radnic od Lucie Zikmundové. Michal Tejček a Jakub Mírka ve svých příspěvcích podali srozumitelnou formou značně komplikovaný vývoj středověkých Radnic. Tématu demografie zůstala od Horažďovic věrná Zuzana Kozáková, která na základě studia matričních knih sestavila několik demografických statistik, týkajících se sezónnosti křtů, svateb, úmrtí, nebo četnosti a oblíbenosti jmen a jeho vývoji v čase.

S nedostatkem pramenů k dějinám raně novověkých Radnic si bravurně poradila Hana Hrachová a našla způsob, jak tento nedostatek informací vykompenzovat díky kopiářům ze sousedních Rokycan. Následují kapitoly od Jana Kiliána, v nichž rozšířil své obvyklé téma města za třicetileté války o jeho správní a hospodářský vývoj.

Další blok kapitol se věnuje náboženství a církvi. Daniela Lunger Štěrbová představila odraz barokní zbožnosti a přestaveb církevních i světských staveb za mecenátu hraběte Ferdinanda Kazimíra z Kupperwaldu a jeho manželky Ludmily Konstancie, rozené z Bubna a Litic. Konsolidaci farnosti po třicetileté válce, ať už personální, náboženskou či hospodářskou, popsal Tomáš Karel. Dvojice autorů Daniel Kunášek a Veronika Šmerdová se pak věnovala mariánskému bratrstvu při kostele sv. Václava.

Následující kapitoly se věnují již průřezovým tématům: cechům, pivovarnictví, školství, chudinství, sociální péči, nebo Židům. Autoři dokázali využít mnohdy kusé prameny s minimální výpovědní hodnotou a v kombinaci s obecnými informacemi a dějinami města Radnice nakonec podali zajímavý obraz společnosti během 18. a 19. století.

Chronologicky nejmladší kapitoly se věnují kulturnímu a hospodářskému vývoji Radnic v první polovině 19. století. Autoři se snažili oprostít od opakování známých informací o Puchmajerovi a Šternberkovi, kteří bezesporu představovali intelektuální elitu společnosti, ale bylo by chybné omezovat se pouze na ně a zapomínat i na „obyčejné“ měšťany. Zde je na místě opět vyzdvihnout příspěvek Hany Hrachové k dosud často opomíjené periodě nejen Radnic, ale i většiny českých měst, a to městské správě v období tzv. regulovaného magistrátu v první polovině 19. století.

Knihy se potýká s nevyváženou kvalitou příspěvků, která je dána studentskými příspěvky a jejich autorskou nevypsáností, ale jako celek představuje

velice přínosnou kolektivní monografii o historii významného města. Rozhodně je třeba ocenit práci s archivními prameny, která byla ztížena tím, že samotný fond Archiv města Radnice není dosud uspořádaný a pro období do roku 1850 neúplně dochovaný. Přestože Josef Hylák ve své obsáhlé práci o dějinách Radnic mohl vycházet z některých pramenů, které se do dnešní doby nedochovaly, tato kniha ji v řadě ohledů zdatně doplňuje a vyplňuje prázdna místa.

Eva Němečková

Stanislava MUSILOVÁ, *Žena za katrem. V síti trestněprávních a kriminalizačních mechanismů druhé poloviny dlouhého 19. století, Ústí nad Labem 2019, 204 s.*

Autorkou předkládané monografie je Stanislava Musilová, jež se specializuje na období 19. století a působí na katedře historie FF UJEP v Ústí nad Labem jako odborná asistentka. Zabývá se nejen okrajovými vrstvami společnosti, ale také genderovými specifiky a – jak už název knihy napovídá – kriminalitou. Mezi lety 2016–2018 působila jako členka řešitelského týmu ve výzkumu *Proměna společnosti, kultura a každodennost novověku*. Výsledkem tohoto dvouletého výzkumu se stala právě kniha *Žena za katrem* (přesněji řečeno se jedná o přepracovanou verzi jejího disertačního spisu), vydaná nakladatelstvím Scriptorium pro Filozofickou fakultu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem v roce 2019.

Monografie čtenáři nabízí možnost nahlédnout do života trestankyň 2. poloviny 19. století s exkurzem do vývoje emancipačního hnutí. A pojednává též o nejvíce frekventovaných skupinách deliktů, z nichž na prvním místě byla krádež a hned za ní infanticidium. V úvodu je představeno hlavní téma výzkumu a nechybí ani přehledně strukturovaný obsah.

Autorka začíná svůj výklad zasazením daného tématu do dobového kontextu, přičemž zmiňuje jednotlivé historické mezníky 19. století a v poznámkách pod čarou dále odkazuje na příslušné autory. První vědecký zájem o kriminalitu žen bychom našli v klasické kriminologii, ovlivněné sociálním darwinismem a antropologickým determinismem. Jako determinant ženské kriminality byl určen ženský organismus. Právě jeho nedostatečný vývin údajně mohl za menší zločinnost žen. Pokud se tedy z některé ženy stala kriminálnice, byla považována za psychicky nemocnou. Autorka se sama podivuje nad tím, že klasičtí kriminologové neaplikovali jako výzkumnou kategorii gender. Místo toho klasická kriminologie „ženy charakterizovala výlučně z biologických až sexistických pozic“ (s. 26). Musilová upozorňuje, že rozhodující roli z hlediska proměny chápání ženské kriminality měla feministická kriminologie, jež vznikala po polovině 20. století na území Spojených států.